

FELSZÍNI VIZEK MENNYISÉGE

A 2006/2007. hidrológiai évben folytatódtak a Duna 1843 fkm szelvényében 1995. júniusában megvalósult ideiglenes fenékküszöb hatásterületén az 1995. évi szlovák-magyar közös Megállapodás szerint kijelölt felszíni víz észlelő állomásokon a Megállapodás Szabályzatában meghatározott vízszint észlelések és vízhozam mérések.

A megfigyelő rendszer mérőhelyeinek helyszínrajza és az azonosításukra szolgáló EORT rendszerű földrajzi koordináták listája a Jelentés része.

Határszelvényben átadott vízhozamok

Az 1995. április 19-ei kormányközi megállapodás 2. mellékletében a Felek rögzítették a Duna vízkészletének az ideiglenes megosztását. Ez alapján a szlovák Fél a Duna pozsonyi szelvényébe érkező vízhozamok függvényében köteles az Öreg-Dunába vízhozamot bevezetni. Átlagos pozsonyi éves vízhozamok esetében az Öreg-Dunába bevezetett vízhozamok éves átlagértéke 400 m³/s-nak kell lennie. Október 01. és március 31. között átvezetett vízhozam minimális értéke 250 m³/s-nál kevesebb nem lehet, a vegetációs időszakban, április 01. és szeptember 30. között pedig a minimálisan átvezetett értéknek legalább 400 m³/s-nak kell lennie.

Az árhullámok esetében a 600 m³/s feletti vízmennyiséget, az éves átlagérték meghatározásánál nem lehet figyelembe venni.

A tárgyi munkához felhasznált vízrajzi adatok az Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság 2003. év folyamán az ISO 9001:2000 szabvány alapján bevezetett minőségirányítási rendszere szerint álltak elő.

Duna főmeder

A Dunai Albizottság által elfogadott vízhozammérési ütemterv alapján a két Fél közös vízhozam-méréseket hajtott végre a Dunán, a Mosoni-Dunán és a Szivárgó csatornán.

A főmederbe átadott vízhozamok meghatározása érdekében a rajkai szelvényben, a doborgazi és a helenai szelvényben végeztünk vízhozam-méréseket. A rajkai méréseket ellenőrző mérésenként vettük figyelembe. A mérési eredmények alapján az átadott vízhozamok napi átlagos idősorát a szlovák Fél (SHMU) bevonásával állítottuk elő a doborgazi és helenai vízmércék idősorainak felhasználásával.

A vízátadás havi jellemzőit a következő táblázat tartalmazza:

	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Éves
Minimum	214	224	227	223	257	379	395	554	395	397	402	242	214
Átlag	243	234	258	247	367	392	483	599	523	431	1010	287	423
Maximum	366	241	500	296	567	409	610	639	631	502	3670	443	3670

Az éves átlagérték, az árhullámok levonulásakor történt többletvíz átadást nem figyelembe véve 385 m³/s. A hidrológiai évben a maximális dévényi napi átlagos vízhozam 7310 m³/s volt (2007.09.09.). A szlovák Fél árhullám levonulása miatt nagyvízi vízhozam-megosztást ennek az árhullámnak az alkalmával, 10 napon keresztül végzett, 2007.09.04-09.14.-ig.

A szigetközi jobboldali hullámtéri vízpótlórendszer részleges elárasztására 2007-ben, a kedvező hidro-meteorológiai feltételek elmaradása miatt nem került sor.

A dévényi vízhozam éves átlaga 1795 m³/s, az átadott vízhozam éves átlaga pedig az érkező vízhozam 21,4 %-a, 385 m³/s volt. A fentiek alapján a vízáadás mértéke kis mértékben elmarad Megállapodásban rögzített 400 m³/s-tól.

A táblázatból, illetve a napi adatokból megállapítható, hogy a minimálisan átadandó vízmennyiségek a 2007-es hidrológiai évben szintén mutatja ezt a kismértékű elmaradást, 2006. november-decemberben, 2007. január-február között, valamint 2007. áprilisában és októberében a minimális vízáadás 10-36 m³/s-al elmaradt a Megállapodásban rögzített minimális értéktől.

A rajkai szelvény vízállás és vízhozam idősorát a melléklet tartalmazza.

Mosoni-Duna vízpótlása

Dunacsúnyi vízpótló műtárgyon történő vízáadás

A Mosoni-Duna számára átadott vízhozamot két helyen mértük a szlovák Féllel közösen. Az egyik mérőszelvény közvetlenül a dunacsúnyi műtárgy alatt szlovák területen található, a másik magyar területen az I. zsilip felett. A vízmegosztás alapján a szlovák Fél a dunacsúnyi műtárgyon 40 m³/s vízhozamra átvezetését vállalta a műszaki és hidrológiai feltételek megléte esetén. Ettől való elmaradás csak előre bejelentett műszaki indokokkal alátámasztott esetben történt.

A havi jellemzőket az alábbi táblázat tartalmazza:

	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Éves
minimum	34,00	17,90	18,60	20,30	25,30	29,90	34,80	41,90	42,60	42,90	3,30	36,80	3,30
átlag	41,70	28,50	19,90	30,20	37,70	41,30	42,60	43,80	44,10	44,00	32,60	42,60	37,42
maximum	45,80	45,80	20,90	43,40	43,50	45,70	45,30	44,90	45,20	44,90	45,00	44,50	45,80

Az átadott vízmennyiség éves átlagban 37,4 m³/s. A megállapodás szerinti értéktől való elmaradás részben annak köszönhető, hogy 2006. december – 2007. február között hullámtéri kisvízi helyreállítási munkálatok idejére a magyar fél kérte a szlovák felet a csökkentett vízáadásra. Szintén a magyar fél kérésére történt eltérés a Megállapodástól 2007. szeptemberében, amikor a Lajtán és a Dunán egyszerre érkező árhullám miatt volt szükséges az átadott vízhozam mennyiségének csökkentése. Ezen kívül további négy alkalommal volt hol jelentősebb, hol kevésbé jelentős eltérés a rögzített értéktől, ezek a dunacsúnyi műtárgy üzemeltetésével hozható kapcsolatba.

Szivárgó csatorna

A Szivárgó csatornán a vízmegosztási Megállapodás 3 m³/s vízátadását rögzíti. Itt is két mérőszelvénynél történt közös vízhozammérés. A szlovák területen a dunacsúnyi műtárgyakkal egy szelvényben, a magyar területen a II. zsilip feletti szelvényben mértünk. A II. zsilipen érkezett vízhozamok hazai jellemzői a következők:

	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Éves
minimum	2,27	2,06	1,57	1,57	1,95	1,40	1,24	1,65	1,65	2,06	1,85	1,85	1,24
átlag	2,73	2,47	2,04	2,08	2,19	1,90	1,73	1,99	2,40	2,48	2,77	2,13	2,24
maximum	3,05	2,90	2,52	2,65	2,40	2,27	2,65	2,77	3,05	2,77	5,44	3,83	5,44

Éves átlagban az átadott vízmennyiség 2,24 m³/s volt, a legnagyobb vízmennyiség (5,44 m³/s) a szeptemberi árhullám idején érkezett.

Összegezve a fenti eredményeket, a tavalyi évben a Mosoni-Duna számára átlagosan átadott vízhozam 39,66 m³/s volt, ami a Megállapodásban rögzített mennyiség (43 m³/s) 92 %-a.

Magyar területen végrehajtott vízmegosztás

Az Európai Unió Víz Keretirányelvének értelmében a Nemzeti jelentés hatáskörébe 7 víztest tartozik. Ezek a Duna szigetközi szakaszát, a Mosoni-Dunát, a Mentett Oldali Vízpótlórendszert, és a Szivárgó-csatornát fedik le.

A magyar területeken történő vízmegosztás célja, hogy mind a Duna jobb parti hullámterének, mind a Mosoni-Duna és a mentett oldali területek vízellátása az üzemelési szabályzatban rögzítetteknek megfelelően folyamatosan biztosított legyen.

Az üzemelési szabályzat megfogalmazott értékek a jobb parti mellékágrendszer vízpótlásának tervezésekor meghatározott igények kielégítését célozza meg. A 90-es évek végén, az érintettek bevonásával, a különböző igények figyelembe vételével meghatározott referencia-állapot az 1950-es évek vízjárását tükrözi. A dévényi szelvényben érkező vízhozam függvényében a vízpótlással a hullámtéri ágakban az érkező vízhozam mellett az 50-es években jellemző vízszintek előállítását célozzák meg. Ebben az időszakban a Szigetköz környezeti állapota még leginkább hasonlít egy, a folyószakaszon hosszútávon fenntartható jellemző állapotához, valamint megfelelő mennyiségű medermorfológiai, illetve vízrajzi információval szolgál a referenciaállapot meghatározásához.

Az üzemrend meghatározásának ez a módja teljes mértékben megfelel a Víz Keretirányelv ajánlásainak, a vízgyűjtő-gazdálkodás tervezés célkitűzéseinek.

Az üzemrendben meghatározott mindenkori célértékeket a Duna, még zavartalanak tekinthető dévényi szelvényének vízjárása határozza meg. A folyó éves átlagos vízhozama a tavalyi évben – hidrológiai év – a pozsonyi szelvényben 1795 m³/s volt, míg a rajkai szelvényben átadott vízhozam átlaga az árhullámok nélkül 385 m³/s. Ennek alapján a 2006-2007-os hidrológiai évben a folyó vízhozamának átlagosan 21,4 %-a érkezett a Rajka-Szap közötti közös Duna szakaszra.

Az átadott vízmennyiségek felhasználásával a szigetközi vízpótlás a következőképpen alakult:

A hullámtér vízellátása

A magyar oldali hullámtér vízpótlás két irányból történhet:

a./ a Fenékküszöb és a dunakiliti duzzasztómű által előállított vízszint segítségével a főmederből 3 db töltőbukón keresztül.

b./ a Szivárgó csatornából az V. zsilipen keresztül.

A töltőbukókon érkező teljes vízmennyiséget a helenai mérőszelvénynél lehet meghatározni. Ebben a szelvényben is történnek a szlovák Féllel közös vízhozamméréseket. Az egyeztetett, közösen elfogadott mérések felhasználásával állítottuk elő a napi átlagos vízhozam idősort.

Ezek havi jellemzői a következők voltak:

	Nov,	Dec,	Jan,	Febr,	Márc,	Ápr,	Máj,	Jún,	Júl,	Aug,	Szept,	Okt,	Éves
minimum	4,9	6,0	4,5	0,0	39,2	44,9	43,5	80,1	68,3	52,5	70,6	7,0	0,0
átlag	16,4	15,1	23,2	21,0	66,9	57,4	90,7	101,0	106,0	72,7	138,0	32,5	61,7
maximum	39,9	24,0	78,5	42,4	102,0	78,5	150,0	127,0	153,0	103,0	445,0	78,4	445,0

Az V, zsilipen keresztül bevezetett vízhozam:

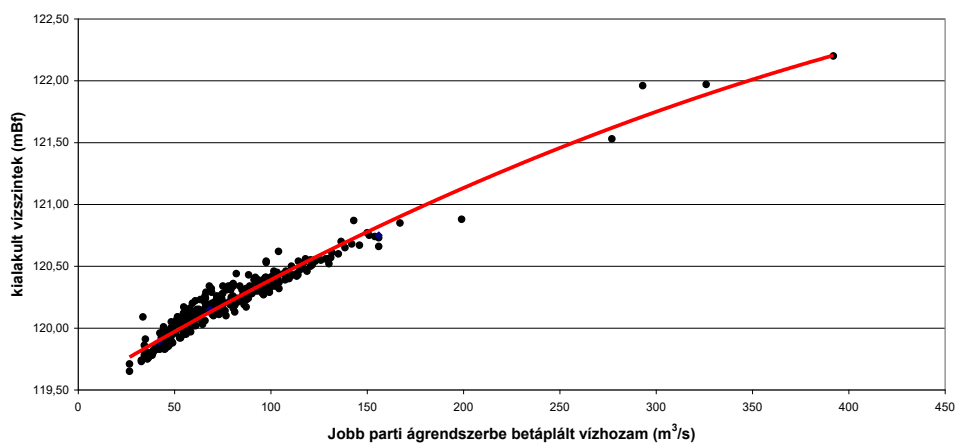
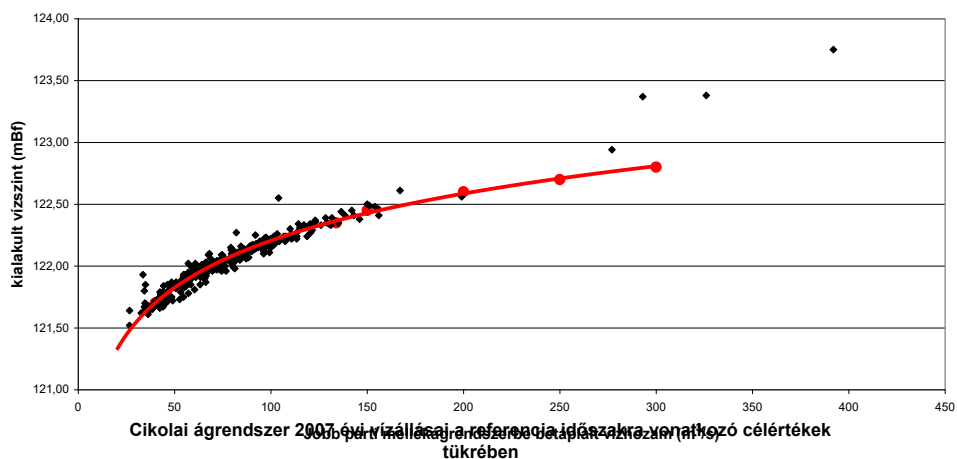
	Nov,	Dec,	Jan,	Febr,	Márc,	Ápr,	Máj,	Jún,	Júl,	Aug,	Szept,	Okt,	Éves
minimum	24,50	10,30	0,00	2,46	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,30	0,00
átlag	30,90	20,80	5,23	14,40	9,43	13,60	4,65	3,79	5,83	3,81	5,89	31,10	12,45
maximum	36,60	36,70	12,30	26,80	21,70	24,60	16,60	9,12	11,40	11,60	18,80	34,50	36,70

Összesen a hullámtérre bejutó vízhozam havi jellemzői:

	Nov,	Dec,	Jan,	Febr,	Márc,	Ápr,	Máj,	Jún,	Júl,	Aug,	Szept,	Okt,	Éves
minimum	38,34	28,20	14,06	9,11	49,90	62,27	58,20	87,90	79,00	54,30	82,01	42,65	9,11
átlag	47,31	35,96	28,41	35,41	76,35	70,93	95,35	105,08	112,05	76,50	143,98	63,64	74,25
maximum	65,90	44,28	71,80	66,90	101,19	79,80	146,85	126,00	150,66	99,65	361,00	100,20	361,00

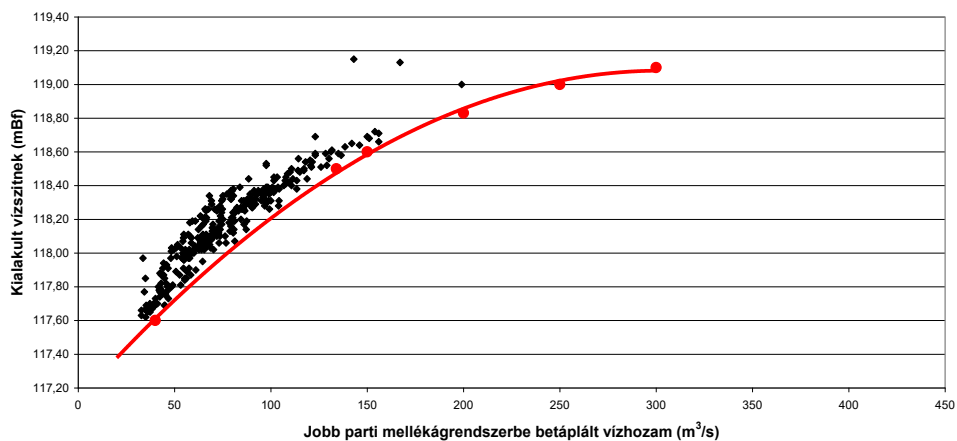
A betáplált vízhozam hatására a mellékágrendszer felső részén a Tejfaluszigeti és a Cíkolai ágrendszerben, valamint a Szigetelt csatorna térségében a referencia állapotnak megfelelő vízszintek alakultak ki.

Tejfaluszleti ágrendszer 2007 évi vízállásai a referencia időszakra vonatkozó célértékek tükrében

A Bodaki mellékágrendszerben az észlelt vízállások kis mértékben meghaladják a referencia állapothoz tartozó célértékeket, de tendenciájuk jól követi azt. Az Ásványi mellékágrendszerben kialakult vízszintek szintén magasabbak a referenciaállapothoz tartozó értékektől, itt az észlelt adatok a vízállás-vízhozam összefüggés alakját sem követik kielégítően. A kívánt állapot elmaradásában jelentős szerepet játszik az alsóbb területek vízpótlásának hiánya is.

Bodaki ágrendszer 2007 évi vízállásai a referencia időszakra vonatkozó célértékek tükrében

A fentiek alapján megállapítható, hogy a vízpótlással a jobb parti mellékágrendszerben kis- és középvizes időszakokban elég jól teljesülnek a referencia feltételek, a főmederben azonban az átadott vízhozam mennyisége nem teszi ezt lehetővé.

A mindegyik érintett víztest vonatkozásában elmondható, hogy a hidromorfológiai kockázata továbbra is fennáll. A hullámtéri mellékágak és a főmeder között, valamint a Szivárgócsatorna és a Mosoni-Duna, Mentett oldali vízpótló közötti keresztirányú átjárhatóság továbbra se biztosított.

A Mosoni-Duna vízellátása

A Mosoni-Duna vízellátása a Szivárgó csatornából a VI, zsilipen keresztül lehetséges, Ennek a vízhozamnak a meghatározása a zsilip alatti mérőszelvényénél történik. A bevezetett vízhozam havi jellemzői:

	Nov,	Dec,	Jan,	Febr,	Márc,	Ápr,	Máj,	Jún,	Júl,	Aug,	Szept,	Okt,	Éves
minimum	8,46	8,07	8,46	12,40	12,60	15,00	23,70	29,70	33,00	31,50	8,85	10,80	8,07
átlag	14,00	9,97	14,10	15,90	25,80	22,60	35,90	38,40	38,60	38,00	29,00	15,10	24,78
maximum	21,70	11,50	20,20	22,20	31,80	30,00	43,70	40,70	45,40	44,00	44,30	29,10	45,40

A Mosoni-Duna vízellátása a hullámtérhez hasonlóan az ideiglenes üzemeltetési szabályzatban foglaltak szerint történik. A vízpótlás az érdekeltek igényeinek figyelembe vételével a Duna vízjárását követi, figyelembe véve az évszakos változásokat is. Ebben az évben (december közepétől február közepéig) a kisvízi állapotokat előállítására – a hullámtéri helyreállítási munkálatok miatt – a Mosoni-Duna számára átadott vízmennyiség csökkentésével vált lehetővé. Egyéb kisvizes időszakokban az üzemrend szerinti vízbetáplálás a többletvíz hullámtérbe kormányzásával történt.